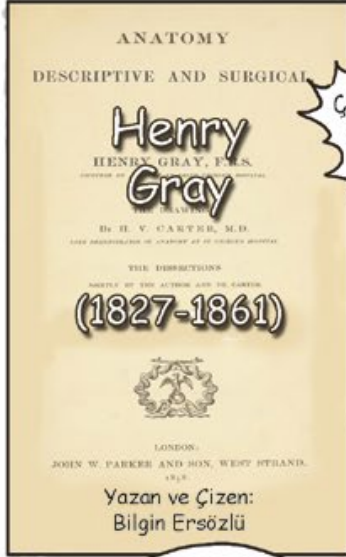

SİMİT ve PEYNİR'le "BİLİM İNSANI ÖYKÜLERİ"

1838 yılında Londra'da bir ilkokuldayız. Haftanın son dersinde öğretmen, Henry Gray ve sınıf arkadaşlarına eğlenceli bir ödev veriyor.

Çınn, çınn, çınn!

Söylediğim gibi, hepinizden hafta sonu bir canlının ya da bir nesnenin resmini yapmanızı bekliyorum çocuklar...

Hızlıca sor bakalım Henry, arkadaşlarını bekletmeyelim.

Yaşasın! Biz de kurşun kalemimizle kâğıdımızı hazırlayalım Peynirciğim.

Şey... Zil çaldı ama bir sorum var öğretmenim.

Resimleri hayalimizden mi yapacağız, bakarak mı yapacağız?

Ben pek iyi resim yapamıyorum Simitçiğim. Ama sana boya kalemlerimi, silgimi ve kalemtırışımı ödünç verebilirim.

İkisi de olur.

Hayal gücünüzü de kullanabilirsiniz bakarak da yapabilirsiniz. Teknik de serbest. İster kara kalem çalışın ister renkli. Haydi, pazartesi sabahı görüşmek üzere.

İyi akşamlar öğretmenim!

Tamam, ben hazırım. Peki neyin resmini yapayım Peynirciğim?

Ertesi gün Gray ailesinin evinde, Henry'nin odasında.

Ne çizsem? Şu dişbudak ağacı, resmim için iyi bir konu sanki. Ama biraz uzakta. Ayrıntılarını görebilmek için bahçeye çıkmalıyım. Bulutlar da çoğalıyor...

Hi! Peki ya o sırada yağmur yağar da resim kâğıdım ıslanırsa? İçeride, yakınımda bir şey bulsam daha iyi olacak.

Bilmem ki. Henry'le birlikte sen de biraz düşün bakalım.

Üstündeki erimiş mumlarıyla masadaki şamdan hoş duruyor. Ama o ne? Odadaki her şey gümüş yüzeyinde yansımış ve üstünde karmakarışık desenler belirmiş. Bunları çizmeye kalksam çorbaya döner benim şamdan resmim!

Ya kum saati? Harika olurdu ama onun da ahşap oyma kısımlarında ilk kez fark ettiğim o kadar ince bir işçilik var ki! Keşke böylesi ayrıntıları kâğıda aktarabilecek kadar iyi resim yapabilseydim.

Elimin altında resmini yapabileceğim başka ne var?

Bir dakika. Ne dedim ben?

Elim! Elbette! Kendi elimin resmini yapabilirim!

Hah! Henry bir karara vardı sonunda. O madem kendi elini çizecek, sen de kendi boşta kalan patinin resmini yap.

Ne zor işmiş çizecek konu seçmek.

El çizmek pek de zor olmasa gerek. Ne de olsa bir avuç içi, beş de parmaktan oluşuyor.

Ancak Henry çizmeye başlayıp ayrıntılara daldıkça işinin sandığı kadar kolay olmadığını anlar.

Uh! Hiç de kolay değilmiş. Bu el bir acayip durdu. Neden? Ha ha, tabii ya! Bütün parmaklar üzer boğumluymuş gibi başparmağımı upuzun çizmişim. Ondan böyle oldu. Hâlbuki onda yalnızca iki boğum varmış... Demek ki orada bir kemiğimiz eksik...

Çok ilginç. Parmaklarımı oynatınca elimin üst yüzeyinde kemik gibi sert bir şeyler beliriyor. Ama kemik de değiller sanki. Öyleyse ne bunlar? Neyse, resmimde göstereyim de eksik kalmasın.

Bak şimdi! Kanımız kıpkırmızı olduğu hâlde derimizin altındaki damarlar neden böyle mavimsiye peki? Gel de bu rengi tuttur kolayca!

Bakayım. Bir, iki, üç, dört... Ve yandaki şu başparmak gibi olanı da sayınca beeeş! Biz kedilerin de insanlar gibi beşer parmağı varmış.

Ön patilerimizde beşer, arka patilerimizdeyse ise insanlardan birer eksik, yani dörder parmağımız var.

Bu kendi elinin resmi mi Henry?

Pazartesi günü tekrar Henry'nin okulunda, resim dersindeyiz.

Aferin size çocuklar. Hepiniz zaman ayırmış ve harika işler çıkarmışsınız. Şimdi herkes yaptığı resmi sınıf panomuzda iğnelesin. Böylece hepimiz görebiliriz.

Ne kadar da dikkatli incelemişsin... Bak sen! Tendonlarını bile gözden kaçırmayıp belirtmeye uğraşmışsın... Bravo, olağanüstü bir titizlik var burada. Ya şu eklemeler? Damarlar? Müthiş! Müthiş!

Evet öğretmenim. İşte bu elimin resmi.

Panoda seninkinden daha yetenekli ellerden çıkmış resimler olduğunu söylemeliyim Henry ama ayrıntılara en çok önem veren sen olmuşsun. Tebrikler.

Ben de getirdim öğretmenim, ben de iğneleyeyim!

Senin pati resmin de çok güzel olmuş Simitçiğim. Özellikle parmaklarının arasına yerleştirdiğin o tavuk budu bir harika!

O sırada İngiltere'de bir başka kentte, Henry Gray'den 4 yaş küçük adası Henry Vandyke Carter'in babasına ait resim atölyesindeyiz.

İşte böyle Henry.

Işık şu pencereden geldiğine göre vazunun gölgesi nerede olmalı, göster bakalım.

Şurada mı baba?

Doğru. Ha ha! Fırça da eline pek yakıştı oğlum. Dur senin de önüne küçük bir tuval koyalım, ilk resmini yapmaya başla.

Bir dakika, bir dakika. Yanlış anlamadım, değil mi? Bu Henry başka Henry. Bizim Henry'ye ne oldu?

Okuyup öğrenelim.

Henry Gray iyi bir temel eğitim aldı ve yüksek öğretim çağı geldiğinde, yaşadığı kentte bulunan bir üniversite hastanesinde tıp eğitimi görmeye başladı. Yaptığı sabırlı ve düzenli çalışmalarla öğretmenlerinin dikkatini çeken titiz bir öğrenciydi. Özellikle anatomi derslerinde çok başarılıydı. Bütün işaretler onun ileride çok iyi bir cerrah olacağını gösteriyordu.

Resim yapma yeteneğini henüz küçük yaşlarda belli eden Henry Vandyke Carter ise bir yandan babasının izinden yürüyüp ressamlıkta günden güne ustalaşırken, diğer yandan bir başka meslek sahibi olmanın hayalini kuruyordu: Doktorluk.

Birkaç yıl sonra, Henry Gray'in de henüz öğrencisi olduğu Londra St George Eğitim Hastanesi.

Selam Henry.

Selam arkadaşlar.

Ders kitabımızda göz ve gözle bağlantılı sinirlerin dağılımı konusu çok üstünkörü anlatılmış da... Profesöre sorduk, senin iki gün önce kusursuz bir diseksiyon yaptığını ve onun sayesinde artık bu konuyu kendisinden ve belki de dünyadaki herkesten daha iyi bildiğini söyledi.

Ne yapmış, ne yapmış? Direksiyon mu? Konumuzla ne ilgisi var direksiyonun?

Ha ha ha! Profesörümüz alçakgönüllülük etmiş arkadaşlar. Ama elbette bildiklerimi ve kendi kendime öğrendiğim bazı yeni şeyleri sizlerle seve seve paylaşıyorum. Bugün dersler bittikten sonra anatomi laboratuvarında aynı konuda çalışmaya devam edecektim zaten. Orada buluşalım.

Ha ha ha! Direksiyon değil Simitçiğim. Diseksiyon, diseksiyon. Yani tıp eğitimi sırasında öğrencilerin insan anatomisini daha iyi öğrenebilmesi için dokuların cansız bir bedenden kesilip ayrılmasından söz ediyorlar.

O akşam, Henry ve arkadaşları laboratuvarında saatlerce çalışır.

Çok, çok teşekkürler Henry. Söz konusu anatomi dersi olunca, görüp uygulayarak öğrenmek gibisi yok. Sayende bilgi eksikliğimizi gidermiş olduk.

Tabii ki arkadaşlar. Bilgi paylaştıkça çoğalır.

Bu arada, dalak konusunda da derslerde gördüklerimiz çok yetersiz. Bir gün dalak diseksiyonu yapma fırsatı bulursan haber verir misin?

Hımmm! Tıp doktoru olabilmek için amma da zorlu bir eğitimden geçmek gerekiyor.

Herkes gittikten sonra Henry de eve döner ve düşünüp bir durum değerlendirmesi yapar.

Arkadaşlarım haklı. Her derste diseksiyon yapıp uygulamalı öğrenmek pratik olarak mümkün değil. Cebe girecek boyda yayımlanan mevcut anatomi kitaplarımızda tıp öğrencilerinin eğitim gereksinimlerini karşılamaktan uzak. Üstelik bu, yalnızca bizim okul için geçerli bir durum değil. Dünya genelinde böyle...

Gerçekten de özellikle anatomi laboratuvarında alınan eğitim belli ki herkese göre değil Simitçiğim. Sanırım sen olsan oracıkta düşüp bayılırdın!

Anatomi kitaplarımızda insan vücuduna ait dokuları, organları, kemikleri anlatan küçük resimler var, evet. Ama basit, ayrıntısız ve küçük boyda böylesi çizimleri sayfalar boyu süren konu anlatımlarının arasında ara ki bulasın.

Bu eksikliği gidermenin bir yolu olmalı. Keşke çok iyi çizebilseydim ve yaptığım diseksiyonları tüm ayrıntılarıyla kâğıda aktarıp başkalarının da yararlanabileceği yepyeni formatta bir anatomi kitabına dönüştürebilseydim.

Hımmm! Evet, bu konuda bir şeyler yapmak şart.

Dur bakalım, Henry Gray bu kitap işini çözecek gibi. Okumaya devam edelim.

Birkaç yıl sonra, Henry Gray mezun olmuş. Artık bir süre öncesine dek öğrencisi olduğu St George Hastanesinde hem cerrahlık yapıyor hem de anatomi dersi veriyor. Peki çalıştığı eğitim hastanesindeki doktor adaylarından biri kimdir dersiniz?

Henry Vandyke Carter! Bu dört dörtlük bir dalak çizimi. Yaptığımız diseksiyonu tek kelimeyle ölümsüzleştirmişsiniz.

İyi bir resim eğitimi aldım. Tıbbi resimlemelerde de kendime özgü bir stil geliştirmeye çalışıyorum Bay Gray. Beğenmenize sevindim.

Hem resim hem de tıp eğitimi! Harika, Bay Carter, harika! Biliyor musunuz, yıllardır tasarladığım ama tek başıma altından kalkamayacağım için sürekli ertelediğim bir hayalim var. Size o hayalimden bahsetmek isterim.

Aa! Ne tesadüf!

Gerçekten de büyük şans! Henry Vandyke Carter, Henry Gray'in hayalindeki anatomi kitabını resimlemek için sanki biçilmiş kaftan.

Henry Vandyke Carter, Henry Gray'in teklifini kabul eder. Uzun bir hazırlık aşamasının ardından kitap için birlikte çalışmaya başlarlar.

Hadi bakalım, kolay gelsin.

750 sayfalık kitabın metinlerini Henry Gray yazar. Henry Vandyke Carter ise birbirinden ayrıntılı tam 363 resimlemeyle bu metinlerin çok daha anlaşılır hâle gelmesini sağlar.

Neredeyse iki sayfanın biri Henry Vandyke Carter'in resimlemelerinden oluşuyormuş demek ki.

Gece gündüz demeden yürüttükleri 18 aylık çalışmanın sonunda, ileride Gray'in Anatomisi olarak tanınacak olan tıbbi ve cerrahi anatomi kitabını tamamlar ve 1858 yılında yayımlarlar. Kitap yenilikçi sayfa dizimi, sade bir dilde yazılmış kolay anlaşılır metinleri ve tabii ki muhteşem resimlemeleriyle tıp dünyasında büyük bir boşluğu doldurur.

Yaşasın! Başardılar.

Anatomist ve cerrah Henry Gray, kitap yayımlandıktan yalnızca üç yıl sonra, o sırada bir salgın hâlindeki çiçek hastalığının pençesinde kıvranan 10 yaşındaki yeğenini tedavi etmeye çalışıyordu. Ne yazık ki hastalığın kendisine de bulaşmasını engelleyemedi. Yeğenini kurtarmayı başardı ancak kendisi çok genç yaşta hayata veda etti.

Ressam Henry Vandyke Carter, Henry Gray'in izinden gitti ve okulu bitirip doktor unvanını kazandıktan sonra anatomistlik, cerrahlık ve elbette ki tıbbi ressamlık yaparak uzun yıllar boyunca insanlığa hizmet verdi.

Gray'in Anatomisi ise zaman içinde yaşanan tıbbi ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda gereksinim duyulan pek çok ekleme ve değişikliklerle birlikte, 160 yıldır dünyanın dört bir yanında tıp öğrencilerine ve doktorlara rehberlik yapmayı sürdürüyor.

Ah! Çok acı bir kayıp olmuş. Ne diyelim? Çok teşekkürler Henry Gray. Çok teşekkürler Henry Vandyke Carter. Tüm doktorlara, tüm sağlık çalışanlarına çok, çok teşekkürler.